

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

ועשיית מעקה לנגף: שו"ת עם רביה"ק בדיני מצוות מעקה

גג שמשמששים כמה ימים בשנה

ש. עוד כתב רבינו שליט"א שחיוב מעקה הוא דוקא בגג שרגילים להשתמש בו אבל אם אין משתמש בו כלל פטור. לכאורה מדיוק ברישא משמע שדוקא ברגילים להשתמש חייב, אבל באופן שלא רגילים כי אם לפעמים ממש, כחד פעמי ויותר, ג"כ פטורים ממעקה. כי החיוב ברגילים דוקא. ומאידך מדיוק בסיפא משמע להיפך, שרק באופן שלא משתמשים כלל, אז פטור, אבל אם משתמשים אפילו בעראי כחד פעמי ויותר, כבר חייבים. כי למעשה משתמשים בזה אף שזה לא ברגילים להשתמש. א"כ כיצד הדין לדינא בגג שמשמששים בו רק כמה ימים בשנה בלבד.
ת. לחומרא (אבל בלי ברכה).

האם לעשות מעקה על ימי הסוכות

ש. הנפק"מ היא לגבי גגות של בתים שכל השנה לא משתמשים בהם כלל, כי אם בחג הסוכות עולים ובונים שם סוכות, ומכיון שכל השנה לא עולים לגג הזה ואין משתמשים בו, אין שם מעקה אולם בערב סוכות עולים ובונים שם סוכות. האם על זמן עראי כזה של חג הסוכות יצטרכו לעשות מעקה ובברכה.
ת. לא נהגו וצ"ע.

לברך על סתימת הפרצה במעקה

ש. עשה מעקה ובהמשך הזמן נשבר ונפרץ חלק מהמעקה, וכאן כשבא לסתום הפרצה, האם צריך לברך שוב על עשיית מעקה, כי עד כמה שנפרץ המעקה ואפשר ליפול, הרי זה כמי שאין מעקה, וע"י הסתימה יחשב כעושה מעקה חדש.
ת. כן.

ברכת הטוב והמטיב על מעקה וסורגים

ש. אדם שגר בבנין של כמה קומות ועושה מעקה וסורגים בביתו בכל החלונות והמרפסות כדי למנוע אסון ח"ו, וכעת הוא רגוע יחד עם שאר בני ביתו, האם שייך לברך ע"י הטוב והמטיב כשעושה סורגים חדשים לחלונותיו כי יש לו בזה שמחה שאף אחד לא נופל.
ת. יברך. [עזרת אליעזר]

האם גוי מצווה על מעקה

שאלה. האם גוי מצווה על מצות מעקה? (דהוא בכלל אביוזריהו דשפ"ד או דלמא שלא שהרי הרמב"ם בפ"א מהלכות ברכות ה"ח כתב "עשה מעקה מברך בשעת מעשה אקב"ו לעשות מעקה, ואם ב"י חייב במצות מעקה למה יברך הישראל הרי כל שבני נח הוזהרו אליו כגון גזל וחמס וצדקה וכו' אין צריך לברך שהברכה וציונו ולא לעכו"ם, ועוד דכל מצוה שהיא מן המושכלות אין מברכין.
תשובה. לא.

לעסוק בשיחה באמצע בניית המעקה

שאלה. האם הבונה מעקה אין לו לעסוק בשיחה וכו' עד שיגמור את כולה (כי לכאורה צריך לברך בתחילת הבנייה משום עובר לעשייתו)
תשובה. לא

מעקה נאה מצד הידור מצוה

שאלה. ועשיית מעקה לגגך. האם יש מעלה לעשות מעקה נאה מדין הידור מצוה.
תשובה. בכל בו כתב שלא לדרוך על מעקה משום ביזוי מצוה, ואם יש ביזוי מצוה יש הידור מצוה. [שמחת מרדכי]

רבינו ביקש מהגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל להשתתף עמו בגגו, כדי לקיים מצות מעקה.

לפי שבביתו של רבינו לא היה גג לקיים בו מצות מעקה, ואילו בביתו של הגר"א שכטר היה גג רעפים, ומשום שרצה לקיים מצות עשה דמעקה, ביקש ממנו להסיר את הרעפים שבגגו ולהשאיר גג שיתחייב במעקה, וישתתף עמו בשותפות כדי לקיים מצות מעקה, אלא שעלות הדבר היה סכום של 1500 לירות, שהיה זה סכום מאד גדול שלא היה ברשותו לכן לא איסתעייא מילתא, וכל ימיו היה הגר"א שכטר מצטער על דבר זה שלא עלתה בידו.
[דקדוקי מצוות]

מדוע הדגישה התורה בית חדש

ש. בפרשת כי תצא כתוב (דברים כב' ח') "כי תבנה בית חדש ועשיית מעקה לגגך". מדוע הדגישו "בית חדש", הרי גם בישן צריך לעשות מעקה כשעדיין לא עשו.
ת. בישן בודאי עשו כבר.

מדוע מברכים על עשיית מעקה

ש. במצות מעקה מצינו שצריך לברך על עשיית המעקה. מדוע תיקנו ברכה על מצוה זו, הרי לכאורה הוי רק סילוק היזק ומניעה שלא יהא אסון, וכי על זה צריך ברכה.
ת. זו מצוה גמורה ככל המצוות.

החילוק בין מעקה לכיסוי בור

ש. עוד צ"ב, אם מצינו שבכל אופן מברכים בעשיית המעקה, מדוע מי שרואה בור פתוח שח"ו אפשר ליפול ולהיזק, לא מצינו שמברך כשמכסה הבור.
ת. א. ע"ז אין מצוה מיוחדת בתורה.
ב. אין מצוה לעשות בור אבל יש מצוה לעשות בית.

חיוב מעקה רק כשיבואו לגור

ש. אדם שבנה בית חדש אבל יקח זמן רב עד שיבואו לגור שם, האם חייב לבנות את המעקה מיד או רק כשיבואו לגור שם.
ת. אין חייב.

בטעה וברך קודם שהגיע לדור

ש. הרב שליט"א כתב לי שחיוב ברכה על מעקה זה רק כשנכנס לדור בתוך הבית. כיצד הדין באופן שטעה וברך על המעקה זמן רב לפני שנכנס לדור בביתו, האם הוי ברכה לבטלה כי עדיין לא הגיע זמן חיוב מעקה.
ת. יתכן.

בהנ"ל

ש. אם ברכתו לבטלה על עשיית המעקה לפני שדר בבית כי לא הגיע זמן חיובו, כיצד יעשה כשבא לדור בבית כדי לקיים המצוה, האם מכיון שכבר יש מעקה, הפסיד המצוה, או שראוי שישבור חלק מהמעקה כדי להתחייב עתה כדין במעקה ויוכל לברך.
ת. יכול לברך.

הברכה לפני תחילת קביעת המעקה

ש. הרב שליט"א בהלכות מעקה מביא שצריך לברך לעשות מעקה לפני שמתחיל לקבוע תחילת המעקה אפילו שנמשך כמה ימים כמו בבדיקת חמץ ולא כדעת החתם סופר שאין לברך עד מכוש אחרון. ולכאורה צ"ב, עד כמה שדעת הרב שליט"א לדמות דין ברכה על מעקה לבדיקת חמץ, מדוע בהמשך כותב רבינו שליט"א שאם עושה מעקה בכמה בתים צריך לברך על כל אחד ואחד, ואין יכול לפוטרים בברכה אחת, הרי בבדיקת חמץ יכול לכוין לפטור בברכה על כמה בתים.
ת. כאן בתים מחלקים שהמצוה נפרדת.

מעקה בגשר

ש. ראיתי שהכינו לרבינו שליט"א גשר ומעבר מהבית לכיוון בית הכנסת לדרמן. ונתעוררתי לשאלה בהלכה, האם יש מצוה של מעקה בגשר הזה עם ברכה. או לא.
ת. כן.

שְׁבִתִי בְּבֵית ה': שו"ת עם רבינו בעניני אמירת מזמור לדוד ה' אורי וישעי – לוקט ונערך מקונטרס עזרת אליעזר

הרגשה שמא יגרום החטא

ש. הגמ' בברכות ד' ע"א אומרת "ודוד מי קרי לנפשיה חסיד והכתיב לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים ותנא משמיה דר' יוסי למה נקוד על לולא, אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם". ומתרת הגמ' "שמא יגרום החטא".

האם כל אדם שאומר את הפסוק הזה בתהלים, ראוי לו להרגיש כדוד המלך שמא גרמו החטאים שלו שיפסיד מה שנגזר עליו לטובה, או שרק דוד המלך הרגיש זאת באמת ולכן אמר זאת כדרשת חז"ל.

ת. **אם מרגיש ראוי.**

לזכור שכל היסורים מצד חסרון האדם שמא גרם החטא

ש. אנו נוהגים לומר בכל חודש אלול את הפרק מזמור לדוד ד' אורי וישעי שקשור לימים הנוראים. ובפרק הזה יש את הפסוק שזכר כאן בחז"ל "לולא האמנתי", והמילה "לולא" מרמז על חודש אלול.

האם אפשר לפרש טעם לאמירת פרק זה בחודש אלול לפי דברי חז"ל כאן, שבאים להזכיר לנו שאדם צריך לדעת, שכל מה שעבר עליו במשך השנה החולפת, ונדמה לו שהיו לו יסורים וצרות והקב"ה לא גזר עליו בראש השנה שעבר דברים טובים, אין החסרון מצד הקב"ה ח"ו שהוא רק טוב ורוצה להיטיב, אלא החסרון הוא מצד האדם שמא גרם החטא והפסיד לעצמו כמו שהרגיש דוד המלך.

וראוי ג"כ לומר את הפסוק "לולא האמנתי" כפי דרשת חז"ל שנקוד על לולא, להרגיש שלא בטוח שמגיע לו משהו, וכך יעזור לו לבוא לפני ראש השנה הבא עלינו לטובה כדלים וכרשים.

ת. **נכון.**

מה שייך בקשת שבתי בבית ד' אצל נשים

ש. נשים שאומרות בחודש אלול פרק "לדוד ד' אורי וישעי וגו'", מה שייך לבקש "אחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש שבתי בבית ד' כל ימי חיי לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו". הרי נשים פטורות מתלמוד תורה, ולא יושבות בבית המדרש.

ת. **לעזור לבעליהן ולבניהן.**

מדוע לא אומרים גם בשמחת תורה

ש. מדוע נוהגים לומר פרק לדוד ד' אורי וישעי עד אחרי הושענא רבה ולא ממשיכים אח"כ בשמחת תורה, הרי שמחת תורה זה חלק מהיו"ט של סוכות, שבו הקב"ה אומר באו אני ואתם נשמח יחד, לאחר שהקריבו קרבנות נגד שבעים אומות העולם.

ת. **כבר נחלקו הפתקאות.**

אומר במעריב ומתפלל במקום שאומרים אחר מנחה

ש. אדם שמתפלל נוסח אשכנז שאומרים לדוד ד' אורי וישעי במעריב, ומתפלל עתה מנחה במקום שנוהגים כנוסח ספרד לומר לדוד אחר מנחה, האם צריך לומר עמהם לדוד במנחה או לא.

ת. **יתכן.**

אומר במנחה ומתפלל במקום שאומרים אחרי מעריב

ש. אדם שמתפלל נוסח ספרד שאומרים לדוד במנחה, ומתפלל עתה מעריב במנין שנוהגים כנוסח אשכנז שאומרים אחרי מעריב, האם צריך לומר עמהם, שהרי כבר אמר במנחה.

ת. **לא ישנה מהמנהג.**

בחור שלומד במקום שאין אומרים במעריב

ש. בחור שלומד בישיבה שנוהגים שלא לומר לדוד במעריב, האם יכול לומר פרק זה בלחש או שעליו לנהוג כמנהג הישיבה שבה הוא לומד ולא לומר.

ת. **יאמר.**

לומר את הברכו ממש בסיום התפילה

ש. אומרים בשם החזו"א שבחודש אלול שמוסיפים פרק לדוד ד' אורי וישעי בסיום התפלה, צריך לומר את הברכו רק אחרי לדוד ולא אחרי אין כאלוקינו כשאר ימות השנה, כי צריך לומר את הברכו ממש בסיום התפלה. מעתה יש לעיין לגבי נוסח ספרד בכל ימות השנה שהם נוהגים לומר שיר של יום ואח"כ אין כאלוקינו ואח"כ עלינו לשבח. והם אומרים את הברכו בקדיש דרבנן אחרי אין כאלוקינו לפני עלינו לשבח. האם לפי החזו"א יצטרכו לומר רק אחרי עלינו לשבח שאז הוא סיום התפלה.

ת. **כן.**

בבית האבלים מתי לומר הברכו אחרי לדוד או אחר למנצח

ש. בבית האבלים נוהגים לומר בסיום התפלה, פרק מט' בתהלים למנצח לבני קורח מזמור. ובחודש אלול אומרים זאת לאחר אמירת לדוד ד' אורי וישעי, כי לדוד ד' אורי זה תדיר. מעתה יש לעיין מתי יאמרו את הברכו בתרא בסיום התפלה, לפי שיטת החזו"א שמקפיד שיאמרו בסיום התפילה ממש.

האם יאמרו זאת רק אחרי פרק זה בתהלים, או אחרי לדוד, כי לא כולם אומרים בחודש זה את הלמנצח כי אם אבלים, ואולי משום לא פלוג, תיקנו שבכל המקומות יאמרו אחרי לדוד הגם שיש שצריכים להוסיף עוד פרק בתהלים.

ת. **יש מנהגים בזה ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד.**

הגאון רבי משה חליוה שליט"א מרבני המכון בדברי זכרון בקו דרך אמונה בעקבות פטירת הרבנית איכנשטיין ע"ה אשת חבר ליבדל"ח הגאון רבי יצחק איכנשטיין שליט"א מרבני המכון

ברשות ידידנו הרבנים הגאונים מוסרי השיעורים והמשיבים וכל השומעים איש לפי מהללו, עודנו עומדים בימי השבעה להסתלקותה בדמי ימיה של האשה הצדקנית אשת חיל מרת אסתר הינדה ע"ה אשת חבר לידידנו מזה הרבים פה מפיק מרגליות דובר צדק ומגיד מישרים הרב הגאון רבי יצחק איכנשטיין שליט"א מרבני הקו וממזכי הרבים בתורתו של מו"ר מרן רבינו שר התורה זצוק"ל מידי שבוע בשבוע.

כשאנו מתבוננים בפסוקי אשת חיל (משלי ל"א י' ואילך) רואים אנו את דמותה של אותה אשת חיל ע"ה שנסתלקה לבית עולמה, שלמה המלך ע"ה אומר אשת חיל מי ימצא, ומפרש המצודת דוד (ד"ה מי ימצא) "מי יוכל למצוא אשת חיל כי היא דבר יקר ומילתא דלא שכיחא" ביחוד בדורינו אנו דור של שפע ומותרות נדיר מאד למצוא אשת חיל שכזו מרוממת מכל בני גילה שכל שאיפותיה היו לעשות את רצון ה' ולהקים בית של תורה במלא המובן, "בית של תורה", פירושו שכל כולו מושתת רק על פי התורה, בית שבו בני הבית יוסיפו חיל בעמלה של תורה, ובכדי שזה יתקיים צריך את האשת חיל שיהיה אכפת לה מביטול תורה ושתרצה בכל מאודה להרבות את אור התורה בעולם.

אומרים שמאחורי אדם גדול עומדת אשה גדולה, כשאנו רואים את עמל תורתו של ידידנו הגר"י שליט"א בכל הזמנים ובכל המצבים עד להפליא, אנו מבינים כי אכן זכה לאותה אשת חיל המיוחדת במעלותיה, ועל דא קא בכינא, על האי שופרא דבלי בארעא, זכיננו שחלק מילדינו שיחיו לאוי"ט היו אצלה בן, ואין לשער ואין לתאר את גודל המסירות וההשקעה שהיו מצידה בכל הפרטים ובכל המובנים, ועל כולנה שהחדירה בהם את יראת ה' הטהורה, ואין ספק כי את פירותיה ופירות פירותיה רואים לאורך ימים ושנים.

אנשי אמונה אבדו, סעו המה למנוחות עזבו אותנו לאנחות, אותה צדקת יושבת בגן עדן ונהנית מזיו השכינה ומקבל שכר על מעשיה הטובים, אבל אנו נאנחים וכואבים על אותה אשת חיל שהיתה דמות למופת ועתה חסרונה, ובמה נתנחם ובמה ננחם, אין לנו פה להשיב ולא מצח להרים ראש, אבל ה' שהוא בעל הנחמות ישלח צרי ומזור לבעלה ידידנו הגר"י שליט"א וכל בני המשפחה הרוממה ה' עליהם יחיו ותהא אותה צדקת מליצת יושר וזכות עליהם שיזכו להמשיך במפעלותיה הגדולים והנשגבים, ואך ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה אכזר.

לע"נ הרבנית הנח בת רבינו שמריהו יוסף חיים ע"ה, אשת חבר ליבדל"ח הגה"ג רבי שרגא נח שטיינמן התדב"נ רבינו אילת השחר, נלב"ע י"ג אלול תשע"ד

ממשיכים להעתיק בתפילה ובתחנונים לרפואת הגאון הגדול רבי ישראל בונים בן חיה רויזא שרייבר שליט"א ר"י נתיב הדעת וגאב"ד אשדוד, הזקוק לרחמי שמיים

יו"ל ע"י מכון "דרך אמונה" בקול ובכתב – קו דרך אמונה: 0799-211-666 לקבלת הגיליון במייל: a0799211666@gmail.com

הגיליון מובא מידי שבוע במסגרת חוברת אוצר הפרשה, גליונות מרביתנו זעוק"ל ושליט"א ניתן לקבלו במייל – a169258235@gmail.com

נא טלו שותפות בזיכוי הרבים - לתרומות והנצחות ליזכות ולע"נ ניתן לפנות למייל אוצר הפרשה, וכן במספר - 055-760-0055